

B 2636.

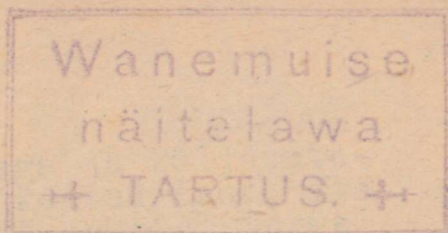
6040

Isemeeisus.
R. Benedix.

Eestirahwa Museumile

Wanemuise
näitelawa
+ TARTUS. +

Am. 260.

ISEMEELSUS.

Lustmäng 1 waatuses.

R. Benedix.

Tõlkinud: H. Waks.

45401

Wanemuise näitelawa

Aprilli kuul 1918.

O s a l i s e d:

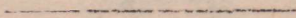
Ausdorf, rikas erainimene.

Katarina, tema naene.

Emma, nende tütar.

Alfred, Emma mees.

Heinrich)
Lisbet) Alfredi teenijad.

Tuba Alfredi majas keskkuksega ja küljeuste-
ga. Keset näitelawa pooleli kaetud laud, mis
niikaugel tagapool seisab, et eespool terve
ruum tegelaste jaoks wabaks jääb. Pahemal
pool keskust teine laud, mille pääl klaasid,
pudelikud, lauarätikud ja kõik muu, mis laua
katmiseks tarwis läheb. Paremal pool ees
wäike õmbluselaud ja sohwa, pahemal pool
wäike laud ajalehega.

Parem ja pahem pool näitlejate poolt
arwatud.

1. etteaste.

Heinrich, Lisbet.

Heinrich (katab lauda, millega ta etteaste
jooksul nii kaugele walmis saab, et too-
lisid seab. Ta ümiseb säääl juures laulu).

Lisbet (wäljas). Heinrich, Heinrich, tee lahti.

Heinrich (awab keskkukse).

Lisbet (tuleb sisse, kaks waagnat külma toi-
duga käes, mida ta lauale paneb).

Heinr. Tule, ma aitan sind! (Wotab ühe waagna
oma kätte ja kaisutab teda, kuna Lisbet
teise waagna laua pääle paneb; suudleb
Lisbetti).

Lisb. Aga Heinrich - kui seda keegi näeb -
heinr. Kes seda siis peab nägema?

Lisb. Herra wõib iga silmapilk tulla!

Heinr. Ah Lisbet, üks niisugune musu mööda-
minnes, nagu põgenemise päält tabada, see
maitseb koige paremini.

Lisb. Aga kui herra -

Heinr. Noh, kui ta seda ka näinud oleks, mis
sellest siis oleks?

Lisb. Ma häbeneksin surnuks.

Heinr. Mispärast siis? Ta suudleb oma naist
ka - alles kolm kuud abielus -

Lisb. Ja, oma naist! Kui sina minu mees olek-
sid -

Heinr. (mahedalt). Kui kaua see siis weel
kestab?

Lisb. (ohates). Kes teab - -

Heinr. (tema ümbert kinni wõttes). Igatahes kauemini kui sulle armas on?

Lisb. (rabeleb ennast lahti). Mis jutud need on! Motle laua katmise pääle! (Mõlemad seavad laua korda).

Alfred (pahemalt poolt, jääb ukse juurde seisma ja kuulatab järgnewat etteastet).

2. etteaste.

Endised Alfred.

Lisb. Äi ja ämm tulewad pruukostiks.

Heinr. Ja rõomustawad, kui õnnelik noor abi-elupaar on! - Hm, äia ei saa ma sulle küll mitte pakkuda -

Lisb. Ei tee wiga, mine ka mitto!

Heinr. Ma mõtlen meist mõlematest on meile küllalt! (Lauda ülesilmitsedes). Nii on hää, laud on kaetud.

Lisb. Ja.

Heinr. Mis?

Lisb. Ei midagi - ma ütlesin ja.

Heinr. See ei ole midagi, sina pead seda ka ütlima.

Lisb. Mida?

Heinr. Nii on hää, laud on kaetud!

Lisb. Mispärast?

Heinr. See on nii kombeks.

Lisb. Jumalus.

Heinr. Kui tööga walmis oldakse, siis üteldakse ikka: Nii on hää ehk jumalale kiitus ehk jumalale tänu, see on walmis.

Lisb. Narrus!

Heinr. See ei ole kellegi narrus, kellegi rumalus. Kui armas jumal maailma oli loonud ja nägi, et kõik hää oli, ütles ta ka: "Jumalale tänu, maailm on walmis." Ja sellepärast on see waga komme, et seda ikka üteldakse, kui -

Lisb. Ah, mine oma halpustega!

Heinr. (tõsiselt). Lisbet, see ei ole halpus, sa ei peaks mitte nii wabamõtteleja olema! (Pehmeilt). Tule siia ja ütle nagu minagi: Jumalale tänu, laud on kaetud!

Lisb. Ei!

Heinr. Mulle meelehääks.

Lisb. Ma ei taha mitte.

Heinr. (soojalt). Sa ei taha mitte?

Lisb. Ei!

Heinr. Kui mina sinu käest midagi palun, siis ütled sina: ma ei taha mitte?

Lisb. Ja, ja, ja! Kui ma mitte ei taha, siis ei taha ma mitte ja kui sa ka mind kümme korda paluksid!

Heinr. (soojemalt). Kas tõesti? Mina wõiksin kümme korda paluda ja sina ütleksid ikka ei!?

Lisb. Ja, kui sa niisugust rumalust palud -

Heinr. See ei ole kellegi rumalus, aga jutt ei ole sellest, sa pead seda ainult selle pärast ütleva, et mina seda soovin!

Lisb. Ma ei tee seda mitte.

Heinr. (ähwardawalt). Lisbet!

Lisb. (niisamasuguse häälega). Heinrich!

Heinr. Nüüd pead sa seda ütleva.

Lisb. (naerab). Mina pean?

Heinr. (kindlalt). Ja, mina nõuan seda!

Lisb. Sa näed küll und! Wõi oled sa täna hommikul pahema jalaga woodist wälja astunud?

Heinr. Ära tee nalja! Mul on tõsi taga! Sa pead ütleva: Jumalale tänu, laud on kaetud.

Lisb. (terawalt). Seda pean ma ütleva?

Heinr. Ja!

Lisb. (tema ette astudes). Mina pean? Mina pean?

Heinr. Ja, sina pead!

Lisb. Nüüd ei tee ma seda sugugi mitte.

Heinr. (warjatud wihaga). Lisbet, ma palun sind!

Lisb. Ma ei tee seda mitte.

Heinr. Wiimast korda palun ma sind!

Lisb. Ma ei tee seda mitte, ma ei tee seda mitte ja kui sa ka tiritammi ajaksid!

Heinr. Seda saame weel näha!

Lisb. (paneb käed puusa). Seda saame näha!

Heinr. (ägedalt, tema ees). Sa ei anna siis minu palwetele järele, sa tõrgud kangekaelselt?

Lisb. Ja!

Heinr. Sa ei taha oma isemeelsust jätta?

Lisb. Ei!

Heinr. Siis pead sa. (Wõtab Lisbetti kätest kinni ja pigistab).

Lisb. Aii!

Heinr. Ütle seda!

Lisb. Ei, ai, ai!

Heinr. (temale ette üteldes). Jumalale tänu, laud on kaetud!

Lisb. Ei, ei! (Rabeleb ennast lahti, lööb temale käe pääle ja puhub pigistatud kohtasid). Sa hirmus inimene, mind nõnda pigistada - ja ma ei ütle seda siiski mitte!

Heinr. Hää küll, meiega on otsas!

Lisb. Siis mine!

Heinr. Nii kergelt jätad sa mind maha?

Lisb. Kui sa narr oled.

Heinr. (paludes, naljaka wihaga). Aga sa wõid ometi need paar sõna ütelda?

Lisb. Aga ma ei taha mitte, ma ei taha mitte, ma ei taha mitte!

Heinr. Noh, siis mine kus - (Helistamine paremal pool).

Lisb. Meie räägime weel edasi! (Läheb paremale poole).

Heinr. (läheb talle järele, wõtab ukse pääl tema kleidist kinni, paludes). Lisbet: Jumalale tänu, laud on kaetud!

Lisb. (jalaga trampides). Ei! (Läheb ära).

Heinr. Isemeelsus, sinu nimi on naene. Palwed, ähwardused, wägiwald, kõik ilmaaegu! Ma usun, ma wõiksin ta surnuks lüüa, ta ei ütleks seda siiski mitte!

Alfred (astub naerdes ette). Lase ta eestkätt weel elada, Heinrich, ütelgu ta seda wõi mitte!

Heinr. (häbelikult). Ah, herra, teie kuulsite--?

Alfr. (ikka naerdes ja lõbusalt). Ühte jagu teie tülist - ja, ja. Tüdruk on kangekaelne.

Heinr. Ah, ta on muidu hää - ma ei tea mitte, mis tal täna pääs on!

Alfr. Ja, ja, kes võib alati teada, mis naestel pääs peitub. Aga mine nüüd, muretse veel üks pudel madeirat, minu äi joob hää meelega ühe klaasikese eine juurde.

Heinr. (äraminnes, enesele). Ta peab seda siiski veel ütlemä! (Läheb ära).

Alfr. (paremale poole waadates). Kas ta veel riidesse panemisega valmis ei ole? Ta helistas ometi juba! Ah, säääl ta on.

Emma (tuleb paremalt poolt).

3. etteaste.

Alfred. Emma.

Emma. Tere hommikust, mehekene!

Alfred (kaisutab teda). Minu hää Emma!

Emma (wäga ornalt ja mahedalt). Kuidas sa magasid?

Alfr. Suurepäraliselt, õnnelikud magawad ikka hästi!

Emma. Ja oled sa õnnelik?

Alfr. Sa wõid veel küsida? Kas sa ei ole minu naene?

Emma. Meelitaja! (Naljaka tõsidusega). See peab nüüd lõppema! Meme oleme nüüd juba kolm kuud abielus, sa pead abielumeheks saama, pead armastaja osa mängimise jätma!

Alfr. Ja see oleks sulle armas?

Emma. Kõik maailm ütleb mulle, et mehed abielus muutuwad, mina pean ennast ka selle pääle ette valmistama. Mida kauemini aga sina selle muudatusega wiivitad, seda enam hellitad sa mind ära, seda raskem on minul pärastpoole sellega harjuda. (Tema käte wahel, waatab talle armsalt otsa).

Alfr. (südamlilikult). Ialgi ei muuda ma ennast, armas naene, ialgi ei pea sa wahet leidma selle wahel, kuidas on ja kuidas oli.

Emma. Ja mina ei saa sulle ka ialgi juhust andma.

Alfr. Ma tean, sa oled kõige parem naene maa-

ilmas, sa täidad minu soovid weel enne, kui ma neid awaldanud olen!

Emma. Ja kas sina ei tee sedasama?

Alfr. Kuidas wõiksin ma ka sinu pilgule wastu seista, kui see nii sõbralikult minu poole on pöördud ja - ühte musu ihaldab. (Tahab teda suudelda).

Emma (libiseb eemale, kelmikalt). Tasa, minu herra, minu silmad ei himusta ialgi mususid, nad lubawad ainult.

Alfr. Noh, siis luba!

Emma (kaisutab teda). Armas Alfred!

Alfr. Minu magus naesukene!

Emma (istub paremale poole laua juurde ja wõtab töö kätte). Minu wanemad jääwad kauaks, ma mõtlesin, nad tulewad warem.

Alfr. (istub tema juurde ja mängib tema näputööga). Leiad sa neid puudu olewat?

Emma (waatab talle tähtsalt otsa). Seda küsimust ei motelnud sa tosiselt!

Alfr. Ei, ei, see libises mul niisama wälja - (Ta naerab äkki meeldetuletates). Ma sain praega - (Naerab).

Emma. Mis sa said praegu? - See peab väga lõbus olema.

Alfr. Ühte väga naljakat etendust salaja päält kuulata!

Emma. Salaja päält kuulata? Oi, oi, herra abikaas!

Alfr. (ikka naerdes). Juhtumise kombel. Kui ma omast toast wälja tulen, kuulen ma elawat rääkinist, ma jään seisma, Heinrich ja Lisbet on parajasti laua ära katnud, Heinrich ütleb selle pääle enesega rahul olles: Jumalale tänu, laud on kaetud ja nõuab Lisbetilt, see pidawat seda ka ütleva, sest seda pidawat lõpetatud töö järele tegema.

Emma. Kui rumal!

Alfr. Lisbet tõrkus, Heinrich jäi oma nõudmise juurde, ta tahtis teda sundida, aga Lisbet jäi isemeelseks ja ei ütelnud seda mitte.

Emma (parteilikult). Noh, wõiks ikkagi weel

küsida, kes siin isemeelsem oli, kas Heinrich wõi Lisbet!

Alfr. Aga ta palus teda!

Emma. See oli halb nõudmine.

Alfr. Aga nii tähtsuseta, et kangekaelne tõrkumine täiesti ilma mõtteta on.

Emma (soojemalt). Niisamati kangekaelne nõudmine! Ma ei leia mitte, et Lisbet süüdi on.

Alfr. (naerdes). Arme tülitseme selle üle. Meie juures ei wõi seda muidugi juhtuda!

Emma (waatab talle kahtlewalt otsa).

Alfr. Kui mina sind niisuguse asja pärast paluksin, sina teeksid seda.

Emma (naeratades). Hm, hm!

Alfr. (kindlalt). Ma olen kindel, sa teeksid seda.

Emma. Ja kui ma seda mitte ei teeks?

Alfr. Kui sa seda mitte ei teeks? Seda ei wõi mõelda, selle pääle woin ma kihla wedada.

Emma. Ära tee seda.

Alfr. Katsume seda kohe.

Emma (ruttu). Ei, jätame katsumata!

Alfr. Ma palun sind armas Emma, ütle ükskord: Jumalale tänu, laud on kaetud.

Emma. Mine, sa oled lapsik!

Alfr. (paludes). Palun, palun, ütle seda!

Emma (enesega woideldes). Missugune nõudmine!

Alfr. Palun, magus naesukene, ütle üks kord: Jumalale tänu, laud on kaetud!

Emma (weel mitte ägedalt, kindlast). Ei, seda ei ütle ma mitte!

Alfr. Palun, palun!

Emma (kindlamalt). Ei, ei!

Alfr. (wähe kohkunult). Sa ei ütle seda mitte?

Emma (kindlalt). Ei!

Alfr. (aegamööda üles tõustes). Sa wõiksid minu palwe täitmata jätta?

Emma. Aga oleks ju lapsik, seda ütelda!

Alfr. (seistes). Lapsik ehk mitte, see ei puutu asjasse. Jutt on sellest, et sa minu palwet täidad?

Emma. Sa teed ülekohut niisuguse palwega!

Alfr. Wõib olla, aga sina teed ülekohut, et sa

seda ei täida.

Emma(tõuseb üles, ikka kindlamalt ja ärewa-
malt). Mina teen ülekohut? See on esimene
kord, et sa mulle seda ütled!

Alfr. See on ka esimene kord, et sa minu
palwet ei täida!

Emma. Ja esimene kord, et sa nii lapsikult,
nii järelemõtlemata palud!

Alfr. Lapsikult? Järelemõtlemata? Missuguseid
sonu pean ma sinu suust kuulma? Kas see
on armastuse keel?

Emma. Kas võib armastus armsama käest ruma-
lust nõuda?

Alfr. O, ma ei ole veel nõudnud, ma palusin
ainult!

Emma(rõhuga). So - ja kui sa nõuaksid?

Alfr. Siis - (peatab).

Emma(kõwemalt). Ja kui sa nõuaksid?

Alfr.(wiivitades). Siis ei jätaks sa kind-
lasti seda mitte tegemata!

Emma(kindlalt). Just siis jätaaksin ma seda
tegemata!

Alfr. Kuidas?

Emma. Seda tahad sa minu käest nõuda? Nii
tahad sa mind alandada? Palwele oleksin
ma wast järele andnud, nõudmisele mitte.
(Helistab).

Alfr. Mu jumal, kui ägedalt, kui otsustawalt
sa minu wastu üles astud! Kas see on see
toon, millega naene oma mehega räägib?

Emma. Kas niisugused rumalused on need
nõudmised, mis mees oma naesele ette
paneab?

Lisb.(tuleb keskel).

4. etteaste.

Endised Lisbet, siis Heinrich.

Emma(hüüab Lisbetile). Ma olen oma tasku-
räti maha unustanud!

Lisb.(paremale poole ära).

Alfr. Emma, ära aja asja, mis alguses nali
oli, terawaks.

Emma. Kas mina siis seda teen? Sina oled see,

kes nalja tõeks muudab.

Heinr. (tuleb keskelt, toob pudeli weini ja paneb tagumise laua pääle).

Lisb. (toob Emmale taskuräti ja tahab keskelt ära minna).

Heinr. (küsib Lisbeti käest tummalt, mööda minnes) kas tahad seda ütelda?).

Lisb. (eitab niisamati tummalt ja läheb ära).

Heinr. (läheb temale ähwardawalt järele).

(Terwe see wahemäng peab rurtu minema).

Emma (istub oma wiimaste sõnade järele ja teeb usinasti tööd, Alfredile selga pöörates).

Alfr. (seisab selg Emma poole pahemal pool laua juures ja wotab ajalehe kätte. Niipea kui Heinrich ja Lisbet ära on läinud, heidab ta ühe pilgu üle ajalehe Emma poole, kes temale mitte otsa ei waata, paneb ajalehe ära, kõhatab, käib paar sammu, mahedalt). Oled sa järele mõtelnud? Kas tahad oma isemeelsust jätta?

Emma (wiskab töö ära, ägedalt). Kuidas? Isemeelsus? Sa tead, ma ei woi seda sõna kannatada, mina ei ole mitte isemeelne, sellel juhtumisel ei ole mina seda amugi mitte, waid sina oled seda, kuna sa kangekaelselt ühest rumalusest kinni pead!

Alfr. Aga Emma, saa ometi aru, see rumalus on ju tühine asi, ma tahan ainult, et sa minu palwet tagasi ei lükka!

Emma. Ja mina palun sind seda asja jätta!

Alfr. Aga mina palusin sind enne, minu palwe käib ees. Ma ei oleks seda ialgi wõimalikuks pidanud, et sina kunagi wõiksid ei ütelda! Ma ei suuda seda mõtet ära kanda.

Emma. So? Mina ei pea mitte kunagi ei ütlemat? Ikka ainult: Ja, ja, ja! Näed, sa oled nagu kõik mehedgi. Teie ei taha armastajat abikaasat, enesega üheõiguslist sõpra, teie nõuate, et teie naene teie

ori olgu.

Alfr. Missugune liialdus!

Emma. Ei, ei, nii hakkab see orjastamine pääle, pimedast pääst sõnakuulmise nõudmisega. Aga mina ei lase ennast mitte orjaks teha, ialgi, mitte ialgi. Mina saan oma õigusi kaitsma kuni viimase hingetõmbuseni, ialgi ei anna ma ennast äwardustele, mitte ialgi toorele wägiwalle alla.

Alfr. (üsna kergelt waele wisates). "Ja te ma peab sinu isand olema," ütleb kiri.

Emma (sõna üleswõttes). Näed sa, et mul õigus oli? Sina tahad isand olla, mina pean ori olema, sina tahad käskida, mina pean sõna kuulma. O, ma tunnistan sinu wõimu õigeks, nagu kord ja kohus, ma kuulan sinu sõna igas mõistlikus asjas, mitte kunagi aga, kui sinu käsud mõistmata on!

Alfr. (tõsiselt). Need ei ole üteldused, mida selle wastu tarwitatakse, kellest lugu peetakse!

Emma. Niisuguseid asju ei nõuta ka mitte naese käest, kellest lugu peetakse!

Alfr. Aga nali -

Emma. O, sina tegid sellest kibeda tõe. (Nutab). Weel weerand tunni eest ütlesid sa mulle: mitte ialgi ei muuda ma ennast, ja juba nüüd seisad sa kui külm, tundmusteta abielumees minu ees, kes oma naeses ainult oma alamat näeb!

Alfr. (eneseaga wõideldes). Ära nutta, sa tead, et pisarad mind äritawad!

Emma (nuuksudes). Ma ei saa parata, kui sina nad mul wägisi wälja pigistad!

Alfr. (pilkega). Mu jumal, missugune kole elukas on minust juba saanud! Mina pigistan sinul pisarad wälja! Waene, haletsemisewääriline naene, keda õnnetus niisuguse öela inimese külge köitis!

Emma. Nii on õige, lisa weel pilget oma tigeusele juurde. Kes oleks mulle seda ühe tunni aja eest ütelnud! Ma tõusin nii

rõõmsalt üles, ma tundsin ennast nii õnneliku olewat, ja nüüd - -

Alfr. (pilkega). Ei ole enam ühtegi õnnetu-
mat naist kui sina oled, ütles aga ära.

Emma (nutab ja ei vasta).

Alfr. (enesele). Araneetud nutmine! Kui nüüd
wanemad tulewad, mis nad peavad mõtlema!
(Ennast sundides). Emma - Emma - -naene-
armas laps - tule, teeme rahu.

Emma (võtab taskuräti silmade eest ja waa-
tab talle otsa). Rahu?

Alfr. See on meeletu, et meie ise selle ilu-
sa hõmmiku omale kibedaks teeme.

Emma (õrnalt). Saad sa aru?

Alfr. Kellelgi ei ole küll vähem põhjust
riielda, kui meil.

Emma (õrna etteheitel). Ja ometi olid sa
nii kare minu vastu!

Alfr. Noh, vasta, ma tulen sulle vastu, ma pa-
kun sulle kätt, teeme rahu. (Astub tema
juurde ja annab talle kätt).

Emma (tõstab aeglaselt armsa pilguga oma
käe ja laseb selle tema omasse laageda).
Sina wallatu, mind nonda piinata!

Alfr. (teda enese vastu surudes paludes). Ja
nüüd ütled sa minu meelehäaks need paar
sõna?

Emma (wabastab ennast ruttu ja ägedalt)

Kuidas? Ikka weel?

Alfr. Sa ei taha mitte?

Emma (mitte ägedalt). Aga Alfred - -

Alfr. Ma tulin sulle vastu, ulatasin sulle
käe, nüüd on sinu käes kord omalt poolt
ka järele anda.

Emma (enesega wõideldes). Siis sina jääd
selle juurde? Sa tahad tüli uuesti ot-
sast pääle hakata?

Alfr. (pool paludes). Lõpeta see tüli - ütles
need paar sõna ja ma olen rahul.

Emma. Ei ja weel kord ei!

Alfr. (kibedalt). Ei?

Emma (kindlalt). Ei!

Alfr. (ennast ikka rohkem ägedamaks rääki-

des). Hää, ilus, väga ilus. Sa näed, et see mulle hääd meelt teeb, aga sa ei tee seda mitte. Minu soov võib rumalus olla, aga ta on siiski minu soov - sina ei täida teda mitte. See võib minu poolt isemeelsus olla, seda sinu käest nõuda, aga armastus peaks isemeelsusele alla andma, peaks järele andma - sina ei tee seda mitte. Need rumalad sõnad ei ole mulle tähtsad, aga see oleks mulle sinu armastuse tõenduseks, et sa seda ütled, ja see tõendus on mulle väga tähtis - aga sina ei anna mulle seda tõendust mitte. Ma palusin sind, ma nõudsin, toin koiksugu mõistuse põhjusi ette - aga sina jääd kangekaelseks! Ja sina tahad mind armastada? Sina, kes sa mitte ütkordagi oma isemeelsusest võitu ei saa, et oma mehele hääd meelt teha? Mine, mine ära ütle mulle ialgi enam, et sa mind armastad. (Käib äritatult edasi-tagasi).

Emma (laua najale toetades). Sa heidad mulle isemeelsust ette? Ja missuguse õigusega? Sa annad ise järele, et see rumalus on, minu käest neid lapsikuid sõnu nõuda, ja ometi nõuad sa seda rumalust? See alandaks mind, kui ma tahaksin meelega rumalust teha, ja ometi nõuad sa kindlalt seda alandust! Kas see on armastus? Sa näed, et sinu nõudmine mulle haiget teeb (läheb kindlast toonist pehmomasse üle ja hakkab lõpuks nutma) et mulle sinu soov walus on - aga see ei liiguta sind, sa jääd oma juurde kindlaks. Sinu waljus pigistab mul pisarad välja - - need jätaavad sind küljaks - minu terve olemine tõrgub sinu nõudmise vastu, aga kangekaelselt jääd sa oma tahtmise juurde. Kus, kelle pool on nüüd isemeelsus? Kus on armastusest puudus?

Heinr. (tuleb keskel).

15.

5. etteaste.

Endised. Heinrich.

Heinr. (teatades). Herrased tulewad! (Jääb teenistuse walmis tagumise laua juurde).

Alfr. (wähe rahutult, tasa Emmale). Warja oma pisaraid! Mis peawad wanemad sinust nõtlema?

Emma (silmi kuiwatates). Minu pärast wõiwad nad teada, mis juhtunud on, mina tunnen ennast süüta olawat..

Alfr. Pea oma kohusid kui perenaene silmas, oma külalistele peab rõõmsat nagu näitama. (Läheb tulejatele wastu).

Emma (kuiwatab silmad ära ja läheb ka tulejatele wastu).

Ausdorf ja Katarina (tulewad keskel).

6. etteaste.

Endised. Ausdorf, Katarina, pärast Lisbet.

Ausd. Tere hommikust, lapsed, tere hommikust! He, kuidas käsi käib?

Alfr. (temale kätt andes). Tere tulemast! (Wotab tema käest kübara ja kepi ära).

Emma (kaisutab ema ja ulatab isale kätt). Tere tulemast, armas ema, armas isa.

Katarina. Oi, minu laps, ma ei ole kaua sind enam näinud, sa näitad ennast harwa.

Emma. Armas ema --

Kat. (wabandades). Tean juba, laps, tean juba, noorel naesel on enam teha kui oma wana ema pääle mõtelda.

Ausd. (rõõmsalt ja mõnusalt). See on maailma kõik, näene, tema peab isa ja ema maha jätma, nagu kirjas seisab - aga Emma mõtleb ometi wähe meie pääle, eks ole, laps?

Emma. Ikka, isa, ikka!

Alfr. (kimbus Emmat kartlikult silmas pidades, kes tema pilkude eest korwale hoiab). Kas meie ei istuks?

Ausd. Sellega olen ma nõuus, herra poeg, pikk tee on siia teie juurde, ma toon wäsinud jalad ja tubli söögiisu kaasa. (Istub

- pahemale poole söögilaua juurde).
Alfr. (juhatab Emmale keskmise tooli paremal pool, kuna tema ise keskmise tooli taga pahemal pool, Ausdorfi lähedal seisab).
Emma (istub tähelepanemist äratades paremale poole tooli pääle laua otsa).
Kat. (saab selle läbi paronil pool laua taga tooli, Alfredi ja Emma vahel).

Kat. Alfr.

+ +

Emma + + Ausd.

- Lisb. (toob viimaste sõnade järele, kui lauda istutakse ühe toidunõuu lauale ja läheb tagasi).
Heinr. (peab teda äraminekul kinni ja küsib nagu enne märkide varal, kas ta nüüd sõnu ütelda tahab).
Lisb. (lööb talle käe pääle, wabastab ennast ja läheb ära).
(Selle aja jooksul on kõik lauda istunud).
Ausd. (weini rüübates, mõnusalt). Hähä, naene, sa oled noorte inimeste waele istunud, see on mõistlik mõte sinu poolt, sest kui nad koos istuwad, ei saa külalised neist midagi. Noh, lööge kokku, noor rahwas, weel palju päewi nagu täna!
Alfr. (on klaasid täis walanud, wõtab klaasi ja wiiwitab).
Emma (paneב klaasi käest ära ja kuiwatab silmi).
Ausd. Mis see on? Teie ei löö mitte kokku? He - herra poeg, teie teete nii kohmetu näo ja teie noorel proual on pisar silmas? (Naerdes). Kas wäike etendus abielus on olnud?
Alfr. (annab Heinrichile märki).
Heinr. (läheb ära).
Kat. Kuidas sa wõid nii hoolimata küsida? Lase lapsed ise seletada!

Alfr. Tühi asi, nali - ei ole kõne väärtgi!

Minu hää Emma on natuke liiga hell!

Emma (hakkab nutma). Seda ka weel? Ka hellust heidetakse mulle ette!

Alfr. Sa peaksid vähemalt meie wanemate juuresolekul -

Kat. Rahusta ennast, Emma, seda wõib küll juhtuda!

Emma. Ma tunnen, see on ülekohus, et ma ennast wälitseda ei suuda - ma katsusin, ma wõitlesin enesega, aga ma olen liiga sügawasti haawatud.

Kat. (parteilikult). Oi, oi, herra wäimispoeg -

Ausd. Pst, naene, ära sega ennast sinna sekka, see on ainult laste asi.

Alfr. (ärewalt). Emma seletuse järele paistab toesti, nagu oleksin mina teda kuulmata kombel haawanud. Teie wõite ise otsustada ma seletan teile selle asja ära.

Ausd. Jätke seda, herra poeg, meie ei sega endid mitte teie abielu sekelduste wahetele! (Sööb ja joob mõnusasti edasi).

Alfr. Ei, ei, teie ees pean ma ennast kaitsma.

Ausd. Ei ole tarwis!

Alfr. Teie wõiksite uskuda -

Ausd. (ikka süües). Meie ei usu midagi!

Kat. Lase ometi, wast leiäub tee kokkuleppimiseks. (Sõbralikult). Rääkige, herra poeg!

Alfr. Täna hommikul kuulsin ma salaja, kuidas meie Heinrich Lisbeti käest nõudis, ta pidawat ütleva: "Jumalale tänu, laud on kaetud" ja temaga ägedasse tüllisse satus, kui Lisbet seda ei tahtnud. Naerdes seletasin ma seda oma naesele, meelitades ütlesin ma temale: tema küll nii isemeelne ei oleks, ja palusin naljatates, ta üteltu need paar sõna. Tema tõrkus aga nii kindla isemeelsusega, nii silmapaistwa kangekaelsusega, et meil tõsine sõnawahetus oli.

Emma (ikka läbi nutu). Sääl te kuulete ise, kangekaelsus, isemeelsus, hellus, kõike heidab ta mulle ette. Teie wõite tunnis-

tada, et ma mitte kunagi isemeelne ei olnud.

Ausd. (häätujuliselt kaheldos). Na, na, laps -

Kat. (tõsiselt). Ei, mees, säääl teed sa Emmale ülekohtu, ta ei ole kunagi isemeelne olnud. Rahusta ennast, laps, meie ei taha mitte teie waheke tungida, küll te jälle ära lepitate.

Emma. Ah, ta nõuab ikka veel, ma pidawat need sonad ütleva.

Kat. (imestades). Kuidas, herra poeg, teie nõuate ikka veel seda?

Alfr. (enesega võideldes). Palun, jätame selle asja harutamata.

Ausd. (tujuga). Ja, seda palun mina ka, ärge rikkuge minu söömaaega. Sina oled narri-ke, Emma, ja teie, herra poeg, teie peate noorele naesele juba vähe omatahtnust andeks andma, küll ta juba harjub, nagu minu eit säääl. Waadake, see ei räägi kunagi vastu, see täidab kõik minu soovid, ja kui ma tema käest nõuaksin, ta peab ütleva: "Jumalale tänu, laud on kaetud", ta teeks seda kohe!

Kat. (äritatult). Ta ei teeks seda aga mitte!

Ausd. Kuidas?

Kat. Sina ei nõuaks seda mitte.

Ausd. Kui ma seda aga nõuaksin?

Kat. Siis ei teeks ma seda mitte!

Ausd. (tõe ja nalja vahel). Ah, naene, sa ei räägi mitte tõsiselt!

Kat. Täiesti tõsiselt!

Ausd. Sina tõrguksid minu nõudmist täitmast?

Kat. (kindlalt). Ja!

Alfr. Palun, räägime millesgi muust.

Ausd. (äritatult). Ei, seda ei ole mulle veel juhtunud, see peab selgeks saama. (Paludes). Armas Katarina, ütle üks kord: "Jumalale tänu, laud on kaetud."

Kat. Jäta mind lahule!

Ausd. Palun, ütle seda!

Kat. Ei!

Ausd. (ikka veel tujuga, järjest tõsisemaks)

ja kindlamaks, aga mitte ägedaks saades).
 Mina ütlen seda iga päew kõvasti ja tasa
 enesele südamepõhjast, kui ma lauda wal-
 mis kaetult näen: "Jumalale tänu, laud on
 kaetud," ütle sina ka üks kord!

Kat. Ei.

Emma. Armas ema!

Ausd. Katarina!

Kat. (ikka kindlamalt). Ei!

Ausd. Katakene!

Kat. Ei, ei!

Ausd. Kati!

Kat. Ma ei tee seda mitte!

Ausd. (tõuseb üles). Na, see läheb naljast
 kaugemale. Kas sa tahad tütrele halba
 eeskuju anda oma iseneelsusega?

Alfr. (tõuseb üles). Aga ma palun -

Kat. (tõuseb üles). Sää! on meil wana elutar-
 kus, mehed hoiawad kokku, kui naisi waja
 rõhuda. Isa hoiab oma enese tütre wastase
 poole!

Ausd. Mina ei hoi muu kellegi poole kui oma
 enese poole. Mis minu tütrele oma mehega
 ees on, ei lähe mulle midagi korda. Sinuga
 on mul tegemist, sinu käest nõuan ma, sa
 pead need sõnad üttelema!

Kat. Kuidas wõid sa oma naese käest rumalust
 nõuda?

Ausd. Rumalus ehk mitte, sellest ei ole jutt.
 See nõudmine on sõnakuulmise katsekiwi,
 muud midagi. Niisamati riputas Gessler
 selle kuulsa kübara üles, mida Helwetsia-
 lased teretama pidiwad, ainult sõnakuul-
 mise katsekiwiks.

Kat. Õigus - ja et see niisamati narruwäärt,
 rumal, alandaw nõudmine oli, siis tõstsiwad
 Helwetsialased mässu oma sundijate wastu.

Emma. Ja meie painutame endid niisama wähe
 kui Helwetsialased endid painutasiwad.

Kat. Meie wõime ka oma meeste wastu mässu
 tõsta.

Emma. Meie oleme naesed, aga mitte alamad.

Kat. Türklaste juures wõib naene alam olla,

aga meie elame kristlikus riigis.

Emma. Herrad tahavad nähtavasti siin Türgi kombeid maksma panna, sest nende ülesastumine on päris türklaste taoline.

Kat. (ikka ägedamalt ja rutemalt). Aga jumalale tänu, meie ei ole orjad ja mõistame oma õigusi kaitsta!

Emma. Pime sõnakuulmine on orjavoorus!

Kat. Meie katsume esiti järele, kas käsud õiglasel on, enne kui me neid täidame.

Emma. Ja niisugusoid rumalaid nõudmisi ei täida meie mitte ialgi, ialgi, ialgi!

Kat. Mitte ialgi, ialgi, ialgi!

Mõlemad naesed (seisavad paremal pool, pööravad selja ja räägivad salaja kokku).

Ausd. ja Alfr. (seisavad pahemal pool, katsuvad alguses rääkida, aga et nad sõnu ei leia, waikivad nad vähe kohmetult).

Ausd. (tasa Alfredile). Süäl on see kupatus, terve naestesoo oleme omale kaela ässi-tanud!

Alfr. (tasa). Mis peame tegema?

Ausd. (tasa). Armas poeg, tehke teie, mis teie tahate, minul rikub see lugu minu eine ära, ja kui ma mitte tarvilise südamerahuga einet süüa ei ole saanud, ei maitse mulle lõunasöök.

Alfr. Aga meie ei tohi mitte järele anda?

Ausd. Kallis, see on tüli, mille juures keegi inime midagi ei võida; ma lasksin ennast kaasa kiskuda, läksin vähe ägedaks, aga nüüd tuleb minu rahu jälle tagasi. Naeste pool ei olegi nii ülekohus, lõpuks on see niisama isemeelne midagi kangekaelselt nõuda kui seda kangekaelselt tagasi lükata. (Räägib tasa edasi).

Emma (tasa). Kui ma oleksin aimanud, et see asi nii kaugele võib minna, ma oleksin seda kohe alguses naljaks võtnud ja tema tahtmist täitnud - nüüd ei või ma seda enam.

Kat. Mitte milgi tingimisel, sa langeksid isaweseks ajaks tema hirmuwalitsuse alla,

Emma. Ta peab nägema, et mul kindel tahtmine on!

Kat. Wäga õige, mitte ühtegi sammu ei tagane meie! Minu wanamees peab imestama; ta võib kaua paluda, enne kui ma jälle hääks saan!

Emma. Sa hoiad minu poole, armas ema?

Kat. Võid julge olla. (Räägivad tasa edasi ja piiluvad meeste poole).

Ausd. Targem annab järele -

Alfr. Ma tahaksin hää meelega, aga au -

Ausd. Ah, seda üteldakse ainult nõnda. Järeleandmine teeb valu ja seda nimetatakse hää meelega auutundmuseks - tehke see asi naadjaga jälle hääks!

Alfr. Ja - naajaga - ma teen sellele asjale lõpu. (Läheb ruttu pahemale poole ära).

Ausd. (naerdes, kõvasti). Kuulge, lapsed, teie olete liiga tugewad omas liidus! Mina tahan ennast pruukostiga õnn kõwendada võitluse edasipidamiseks. (Istudes, õige otsekoheselt). Jumalale tänu, laud on kaetud, võib aga pääle hakata. (Sõõb).

Emma. Armas ema, kas meie ka mitte - ?

Kat. Ja, ja, ärme laseme seda rumalust oma hommikueinet ära rikkuda. (Istuvad).

Alfr. (tuleb tagasi, kaks salli käe pääl, südamlikult). Armas naesuke, teeme võitlusele lõpp, ma pakun sulle kätt rahuks. Ma tunnistan, et mina pääsüüdlane meie tüli juures olin. Oma süü lepituseks kingin ma sulle ühe nendest sallidest. (Teeb mõlemad lahti ja hoiab teist teises käes, Emma ees).

Emma (natuke häbelikult). Alfred, ma ei tea mitte -

Alfr. Wali!

Emma. Sellel silmapilgul -

Alfr. Wali, wali, laps!

Emma (näitab nagu tahtmata ühe pääle, kätt ruttu tagasi tommates).

Alfr. See paremalt poolt?

Emma (noogutab pääga).

Alfr. (paneb ühe laua pääle, teise temale ümber). Nii, see sünnib sulle hästi. (Paar sammu temast eemal). Mina olen sulle nüüd kolm neljandikku teed vastu tulnud --?

Emma (woitleb silmapilk enesega, ruttab siis tema juurde). Jumalale tänu - (temale kõrva sisse) laud on kaetud! (Peidab häbelikult oma näo tema rinnale).

Heinr. (tuleb, toob ühe sööginõu, paneb tagumise laua pääle ja jääb rätik kae pääl teenistuse walmis seisma).

Ausd. Tubli, lapsed, seda tegite teie hästi!

Alfr. (Emma käisutades). Rahu on tehtud!

Emma. Alatiseks!

Alfr. Ialgi ei tule enam midagi sellesarnast ette!

Emma. Mitte ialgi!

Ausd. Nii on õige, lööge selle pääle kokku!

Lisb. (tuleb, toob puuwilja korwi, paneb tagumise laua pääle ja jääb tagapool seisma. Pöörab Heinrichi poole pahaselt selja, mida see ka niisamati teeb).

Alfr. (wiib Emma laua juurde ja täidab klaasid).

Kat. (oli juba enne laua juurde läinud ja teist sallii waadanud, nüüd koputab ta Ausdorfile öla pääle). Wanamees!

Ausd. Hm?

Kat. Waata kord.

Ausd. Mis?

Kat. Siin on weel üks sall.

Ausd. So?

Kat. Kas sa mind ka ei taha lepitada?

Ausd. Salliga? See on mulle liiga kallis!

Kat. Aga nõtle -

Ausd. Ma loodan, sina teed seda odavamalt, eit. Niisugune noor abielumees ei suuda oma naese nurinat mitte kannatada ja toob ohwri, et teda lepitada - on ta aga nii wana nagu mina, ei tee ta seda ka mitte enam!

Kat. Pfui, kui inetu!

Emma. Alfred, ma ei looda mitte -

Alfr. (juttu ära poordes, naerdes Heinrichile). Noh, Heinrich, on Lisbetiga asi joonas?

Heinr. Ah, ta ei taha ikka veel mitte.

Alfr. Oi, Lisbet, kui isemeelne!

Lisb. (kimbus). Aga herra -

Emma (naerdes). Sa pead järele andma, Lisbet, sa pead need sõnad ütleva.

Lisb. Teie teate -

Emma. Meie teame kõik.

Ausd. Ja, Lisbet, sina alustasid terve selle segaduse.

Kat. (südilt). Ja, ja sina rikkusid sellega meil terve hommiku ära. Trahwiks peab ta seda nüüd awalikult ütleva. Muudkui ütlege aga ära. (Sõna sõnalt aegamööda ette üteldes). Jumalale tänu, laud on kaetud.

Kõik (pahwatawad kowasti naerma).

Kat. (imestades). Noh?

Ausd. (naerdes). Nüüd ütlesid sa seda ometi, eit!

Kat. (lööb omale suu pääle). Noh, siis on lõpp. (Ülatab Ausdorfile naerdes kätt).

Alfr. Nüüd, Lisbet, oled sina üksi veel järele jäänud.

Lisb. (enesega wõideldes, häbelikult). Ma ei saa mitte.

Emma. Ma muretsen selle eest, et kolme nädala jooksul teie pulmad on.

Lisb. (rõõmsalt). Pülmad? Ah, jumalale tänu!

Kõik. Noh?

Lisb. (mitte aru saades, et ta poole juba on ütelnud). Noh?

Kõik. Edasi, edasi!

Lisb. Kuidas?

Heinr. (paludes). Ütle lõpp ka veel!

Lisb. (aru saades). Ah so! (Waatab kõikidele järgimööda otsa).

Kõik (tungiwalt). Edasi, edasi!

Lisb. (ruttu). Laud on kaetud! (Peidab oma näo polle sisse ja jookseb ära).

Heinr. (temsele järele).

Kõik. Bravo, bravo!

Lõpp.

Wanemuise
näitelawa

† TARTUS. †

